

Halk Dansının Kökeni

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Dans etmek insanlığın en eski ifade şeklidir, denebilir. Daha ortada gelişmiş bir dil yokken beden dili vardı. Kadim toplumlarda dansın birçok işlevi vardı. Dansla hem mutluluk hem de hüznü aktarıyordu. Ayrıca birlik beraberlik ruhunu canlı tutmaya ve kutsal bir merasim veya ayin ortamında ruhsallığı duyumsamaya da yarıyordu. Dans ederek insanlar tanrılarına tapınıyor, onların yardımlarını istiyorlardı.

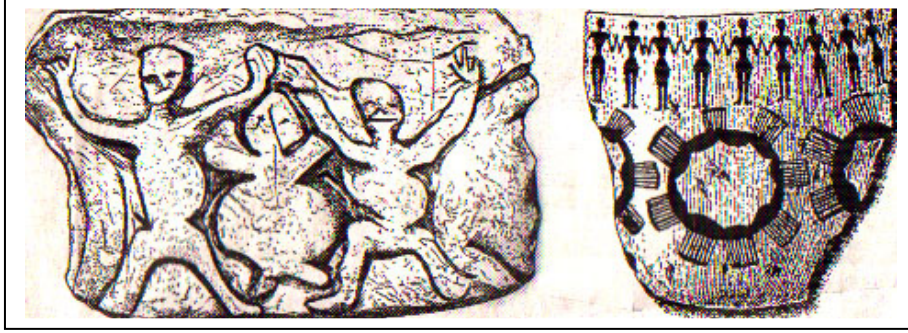
Asya şamanlarının davul veya tef eşliğinde transa geçtikleri ve ateş etrafında dans ettikleri biliniyor. Günümüzde halen güneş kültünden türeyen şaman (Kam) geleneğini sürdüren kültürler bulunmaktadır. Asya'dan Amerika'ya göç etmiş olan Kızılderili halkın "**Sun dance**" dedikleri güneş dansı halen her yıl uygulanıyor. Bu kutsal ayinde Lakota yerlileri toplu halde dans ederek bir direğe bağlı çengelleri bedenlerine geçirirler. Bu acı veren olay onlar için bir tür **kurban olma** simgesidir. Bu simgesel kurban olma törenine sadece erkekler katılır ve hem kabilenin iyiliği için hem de tüm insanlığın iyiliği için acı çekerler. Altta solda çadır içinde güneş dansı törenini ve sağda kendini adayan bir Lakota'yı görüyoruz.

Bu törenlerde acı çekerek transa geçiliyor. Ayrıca bu törenlerin güneşin kutsallığı ile de ilgisi var. Güneşi kutsamak insanlığın en kadim dönemlerinden beri dünyanın birçok bölgesinde uygulanmıştır (Bkz. **4** sayılı **Güneş Kültü ve Tanrıçalar** başlıklı yazım). Anadolu'da Alacahöyük, Çatalhöyük bölgesinde güneş sembelleri ve güney doğuda Urfa iline yakın **Nevali Çori**'de kutsal halk dansı resimleri ve kabartmaları bulunmuştur.

Alttaki resmin solunda kollarını göğe doğru yükselterek dans eden üç kişi görülüyor. Bu toprak kap parçasındaki kabartma **Nevali Çori** kazılarında bulunmuştur. Tüm bölge kadim Neolitik kültürün (yaklaşık **M.Ö. 10,000** yıl) izlerini taşır. Sağdaki resim ise yine Neolitik döneme ait İran'da bulunmuş bir çömlek parçasının görüntüsüdür. Soldaki resmin kaynağı: **12,000 Yıl Önce Neolitik dönem, Yapı Kredi Bankası yayını, sayfa 26** ve sağdaki resmin kaynağı: **İnternational Herald Tribune gazetesi, 1 Mart 2001.**

Her iki resimde kollarını havaya doğru yükselten insanların gök ve güneş kültü ile ilgili bir ayine katıldıklarını söyleyebiliriz. İnsanların çıplak oluşundan "Güneşe en doğal halimizle teslim olmaya hazırız" anlamını çıkarabiliriz. Sağda görülen güneş sembelleri "güneş kültü" törenine destek verirken Anadolu halk danslarının kökenini de anlamış oluyoruz.

Üstte solda görülen kap Çin'in Neolitik döneminden kalma olup 1973 yılında **Qinghai** eyaletindeki bir kazıda bulunmuştur. Kapın iç cidarında el-ele tutuşarak bir güneş simgesi etrafında dans eden 15 kişi bulunuyor. Kaynak: **A Journey Into China's Antiquity, Pekin Müzesi yayını, sayfa 95.** Yan tarafa doğru uzayan başlıkları ve kamaları ile bu insanların sağda görülen Karadeniz horonu tepen gençlere olan benzerlikleri çarpıcıdır. Alttı solda güney Amerika yerli halkı olan **İnka** halkına ait bir dokumadaki insan motifleri görülüyor. Başlık şekilleri ve kıyafetleri Karadeniz kılığını andırıyor. Bu insanların ortak bir halk dansına katıldıklarını söyleyebiliriz. Sağda ise Asya Türkü olan **Tuva**'lı bir şaman görülüyor.

